

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (dziewiąta izba)

z dnia 26 lutego 2015 r.*

Dyrektywa 93/13/EWG — Nieuczciwe warunki w umowach zawieranych między przedsiębiorcą a konsumentem — Artykuł 4 ust. 2 — Ocena nieuczciwego charakteru warunków umownych — Wyłączenie warunków dotyczących określenia głównego przedmiotu umowy lub stosowności ceny albo wynagrodzenia w zakresie, w jakim warunki te zostały wyrażone prostym i zrozumiałym językiem — Warunki określające „prowizję od ryzyka” pobieraną przez kredytodawcę i umożliwiające mu pod określonymi warunkami jednostronną zmianę stopy oprocentowania

W sprawie C-143/13

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Tribunalul Specializat Cluj (Rumunia) postanowieniem z dnia 26 listopada 2012 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 20 marca 2013 r., w postępowaniu:

Bogdan Matei,

Ioana Ofelia Matei

przeciwko

SC Volksbank România SA,

TRYBUNAŁ (dziewiąta izba),

w składzie: K. Jürimäe, prezes izby, M. Safjan i A. Prechal (sprawozdawca), sędziowie,

rzecznik generalny: N. Wahl,

sekretarz: L. Carrasco Marco, administrator,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 19 listopada 2014 r., rozważywszy uwagi przedstawione:

- w imieniu SC Volksbank România SA przez D. Ciubotariu, G. Murgulescu G. Vintilă, M. Clougha, QC, oraz B. Papandopola, adwokata,
- w imieniu rządu rumuńskiego przez R.H. Radu oraz I.R. Hațieganu, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu Komisji Europejskiej przez C. Gheorghiu, M. Owsiany-Hornung oraz M. van Beeka, działających w charakterze pełnomocników,

* Język postępowania: rumuński.

podjąwszy, po wysłuchaniu rzecznika generalnego, decyzję o rozstrzygnięciu sprawy bez opinii,
wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 4 ust. 2 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.U. L 95, s. 29).
- 2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu między B. i I.O. Matei (zwanymi dalej „kredytobiorcami”) a SC Volksbank România SA (zwanym dalej „Volksbankiem”) w przedmiocie zarzucanego nieuczciwego charakteru warunków umów o kredyt konsumencki, które z jednej strony przewidują „prowizję od ryzyka” pobieraną przez Volksbank, a z drugiej strony umożliwiają temu bankowi, pod określonymi warunkami, jednostronną zmianę stopy oprocentowania.

Ramy prawne

Prawo Unii

Dyrektywa 93/13

- 3 Motywy dwunasty, dziewiętnasty i dwudziesty dyrektywy 93/13 wskazują:

„[...] obowiązujące prawo krajowe pozwala jedynie na częściową harmonizację przepisów; niniejsza dyrektywa dotyczy w szczególności warunków umownych, które nie zostały indywidualnie wynegocjowane; państwa członkowskie w poszanowaniu postanowień traktatu [EWG] powinny mieć możliwość zapewnienia konsumentom wyższego poziomu bezpieczeństwa poprzez wprowadzenie przepisów prawa krajowego bardziej rygorystycznych niż przewidziane w niniejszej dyrektywie;

[...]

do celów niniejszej dyrektywy ocena nieuczciwego charakteru warunków nie będzie dotyczyła warunków określających główny przedmiot umowy oraz stosunku jakości towarów i usług do ich ceny; główny przedmiot umowy i stosunek jakości towaru do jego ceny może jednak być brany pod uwagę przy ocenie uczciwości innych postanowień umownych [...];

umowy powinny być sporządzane prostym i zrozumiałym językiem, a konsument powinien mieć faktycznie możliwość zapoznania się ze wszystkimi warunkami umowy [...].”

- 4 Artykuł 1 ust. 1 tej dyrektywy stanowi:

„Celem niniejszej dyrektywy jest zbliżenie przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych państw członkowskich odnoszących się do nieuczciwych warunków umownych w umowach zawieranych pomiędzy sprzedawcą lub dostawcą a konsumentem”.

- 5 Zgodnie z art. 3 wskazanej dyrektywy:

„1. Warunki umowy, które nie były indywidualnie negocjowane, mogą być uznane za nieuczciwe, jeśli stoją w sprzeczności z wymogami dobrej wiary, powodują znaczącą nierównowagę wynikających z umowy, praw i obowiązków stron ze szkodą dla konsumenta.

[...]

3. Załącznik zawiera przykładowy i niewyczerpujący wykaz warunków, które mogą być uznane za nieuczciwe”.

6 Artykuł 4 dyrektywy 93/13 został sformułowany następująco:

„1. Nie naruszając przepisów art. 7, nieuczciwy charakter warunków umowy jest określany z uwzględnieniem rodzaju towarów lub usług, których umowa dotyczy i z odniesieniem, w czasie wykonania umowy, do wszelkich okoliczności związanych z wykonaniem umowy oraz do innych warunków tej umowy lub innej umowy, od której ta jest zależna.

2. Ocena nieuczciwego charakteru warunków nie dotyczy ani określenia głównego przedmiotu umowy, ani relacji ceny i wynagrodzenia do dostarczonych w zamian towarów lub usług, o ile warunki te zostały wyrażone prostym i zrozumiałym językiem”.

7 Artykuł 5 tej dyrektywy stanowi:

„W przypadku umów, w których wszystkie lub niektóre z przedstawianych konsumentowi warunków wyrażone są na piśmie, warunki te muszą zawsze być sporządzone prostym i zrozumiałym językiem [...]”.

8 Artykuł 8 wspomnianej dyrektywy przewiduje:

„W celu zapewnienia wyższego stopnia ochrony konsumenta państwa członkowskie mogą przyjąć lub utrzymać bardziej rygorystyczne przepisy prawne zgodne z traktatem w dziedzinie objętej [...] dyrektywą”.

9 Załącznik do dyrektywy 93/13, dotyczący warunków, o których mowa w art. 3 ust. 3 tego aktu, zawiera w pkt 1 niewyczerpujący wykaz warunków, które mogą być uznane za nieuczciwe. W pkt 1 lit. j) tego załącznika wskazano warunki, które mają za przedmiot lub za skutek „umożliwienie sprzedawcy lub dostawcy [przedsiębiorcy], według własnego uznania, jednostronnej zmiany warunków bez uzasadnionego powodu wymienionego w umowie”. W pkt 1 lit. l) wspomnianego załącznika wymienione zostały warunki, które mają za przedmiot lub za skutek „umożliwienie sprzedawcy towarów lub dostawcy usług [przedsiębiorcy] podwyższenia [jego] cen bez zapewnienia konsumentowi prawa do unieważnienia umowy, jeśli [...] cena jest zbyt wysoka w stosunku do cen obowiązujących w chwili składania zamówienia”.

10 Punkt 2 tego załącznika odnosi się do zakresu jego pkt 1 lit. g), j) i l). Punkt 2 lit. b) tego załącznika wskazuje między innymi, że stosowanie pkt 1 lit. j) „nie narusza warunków, zgodnie z którymi dostawca usług finansowych zastrzega sobie prawo do zmiany stopy procentowej płaconej przez konsumenta lub jemu należnej albo zmiany wysokości opłat za inne usługi finansowe bez wcześniejszego powiadomienia, o ile istnieje uzasadniona przyczyna takiego postępowania, pod warunkiem że dostawca usług będzie zobowiązany do jak najszybszego powiadomienia o tym drugiej strony umowy, która uzyska prawo do niezwłocznego rozwiązania umowy”. Punkt 2 lit. d) wspomnianego załącznika stanowi, że stosowanie pkt 1 lit. l) tego załącznika „nie narusza warunków indeksacji cen, o ile jest to zgodne z prawem, pod warunkiem że zostanie jasno przedstawiona metoda, według której następują zmiany cen”.

Dyrektywa 2008/48/WE

11 Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/48/WE z dnia 23 kwietnia 2008 r. w sprawie umów o kredyt konsumencki oraz uchylająca dyrektywę Rady 87/102/EWG (Dz.U. L 133, s. 66; sprostowania Dz.U. 2009, L 207, s. 14; Dz.U. 2010, L 199, s. 40; Dz.U. 2011, L 234, s. 46) nakłada na kredytodawcę mający ogólny charakter obowiązek podania do wiadomości konsumenta, zarówno na etapie poprzedzającym zawarcie umowy, jak i w samej umowie o kredyt, pewnych danych, między innymi rzeczywistej rocznej stopy oprocentowania (zwanej dalej „RRSO”). Załącznik I ustanawia zharmonizowaną metodę obliczania RRSO.

12 Zgodnie z art. 2 ust. 2 dyrektywy 2008/48:

„Niniejszej dyrektywy nie stosuje się do:

a) umów o kredyt, który zabezpieczony jest hipoteką lub innym porównywalnym zabezpieczeniem na nieruchomości powszechnie stosowanym w państwie członkowskim lub który zabezpieczony jest prawem związanym z nieruchomością;

[...]”.

13 Artykuł 3 tej dyrektywy stanowi:

„Na użytek niniejszej dyrektywy stosuje się następujące definicje:

[...]

g) »całkowity koszt kredytu ponoszony przez konsumenta« oznacza wszystkie koszty łącznie z odsetkami, prowizjami, podatkami oraz wszelkimi innymi opłatami, które konsument jest zobowiązany ponieść w związku z umową o kredyt, które to koszty znane są kredytodawcy, z wyjątkiem kosztów notarialnych; uwzględniane są tu także koszty usług dodatkowych związanych z umową o kredyt, w szczególności składki z tytułu ubezpieczenia, jeżeli, dodatkowo, zawarcie umowy dotyczącej usługi jest niezbędne do uzyskania kredytu lub do uzyskania go na oferowanych warunkach;

[...]

i) »[RRSO]« oznacza całkowity koszt kredytu ponoszony przez konsumenta, wyrażony jako wartość procentowa całkowitej kwoty kredytu w stosunku rocznym [...];

[...]”.

Prawo rumuńskie

Ustawa nr 193/2000

14 Legea nr. 193/2000 privind clauzele abuzive din contractele încheiate între comercianți și consumatori (ustawa nr 193/2000 o nieuczciwych postanowieniach w umowach zawieranych między przedsiębiorcami i konsumentami) w ponownie opublikowanym brzmieniu (*Monitorul Oficial al României*, część I, nr 305 z dnia 18 kwietnia 2008 r., zwana dalej „ustawą nr 193/2000”) dotyczy transpozycji dyrektywy 93/13 do prawa krajowego.

15 Artykuł 1 ust. 3 ustawy nr 193/2000 przewiduje:

„Przedsiębiorcy objęci są zakazem ustanawiania nieuczciwych warunków w umowach zawieranych z konsumentami”.

16 Artykuł 4 tej ustawy stanowi:

„1. Warunek umowny, który nie był bezpośrednio uzgodniony z konsumentem, uznaje się za nieuczciwy, jeżeli sam lub wraz z innymi postanowieniami umowy powoduje on, ze szkodą dla konsumenta i niezgodnie z wymogiem dobrej wiary, znaczną nierównowagę praw i obowiązków stron.

2. Uznaje się, że warunek umowny nie był bezpośrednio uzgodniony z konsumentem, jeżeli został określony bez zapewnienia konsumentowi możliwości wpływu na jego charakter, jak w wypadku wzorców umownych lub ogólnych warunków sprzedaży stosowanych przez podmioty gospodarcze na rynku danego produktu lub danej usługi.

3. Okoliczność, iż niektóre elementy warunków umownych lub tylko jeden z tych warunków uzgodniono bezpośrednio z konsumentem, nie wyklucza stosowania przepisów niniejszej ustawy do pozostałej części umowy, jeżeli całościowa ocena umowy prowadzi do wniosku, że mimo wszystko stanowi ona umowę uprzednio sporządzoną jednostronnie przez przedsiębiorcę. Jeżeli przedsiębiorca twierdzi, iż typowy warunek został uzgodniony bezpośrednio z konsumentem, spoczywa na nim ciężar udowodnienia tej okoliczności.

4. Wykaz w załączniku do niniejszej ustawy, będącym jej integralną częścią, zawiera tytułem przykładu warunki uznawane za nieuczciwe.

5. Bez uszczerbku dla przepisów niniejszej ustawy nieuczciwy charakter warunku umownego ocenia się na podstawie:

- a) charakteru towarów lub usług stanowiących przedmiot umowy w chwili jej zawarcia;
- b) wszystkich czynników, które spowodowały zawarcie umowy;
- c) innych warunków umowy lub innych umów, od których on zależy.

6. Ocena nieuczciwego charakteru warunków nie dotyczy ani określenia głównego przedmiotu umowy lub zdolności do spełnienia wymogów ceny i wynagrodzenia z jednej strony, ani dostarczonych w zamian towarów lub usług z drugiej strony, o ile warunki te zostały wyrażone łatwo zrozumiałym językiem”.

17 W pkt 1 lit. a) załącznika, o którym mowa w art. 4 ust. 4 ustawy nr 193/2000, powtórzono dosłownie pkt 1 lit. j) i pkt 2 lit. b) załącznika do dyrektywy 93/13.

OUG nr 50/2010

18 Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 50/2010 privind contractele de credit pentru consumatori (nadzwyczajny dekret rządowy nr 50/2010 w sprawie umów o kredyt konsumencki) (*Monitorul Oficial al României*, część I, nr 389 z dnia 11 czerwca 2010 r., zwany dalej „OUG nr 50/2010”) ma na celu transpozycję dyrektywy 2008/48 do prawa krajowego.

19 Artykuł 2 ust. 1 OUG nr 50/2010 stanowi:

„Niniejszy dekret nadzwyczajny ma zastosowanie do umów o kredyt, w tym umów o kredyt zabezpieczonych hipoteką lub innym prawem na nieruchomości, a także do umów o kredyt mających na celu nabycie lub utrzymanie prawa własności istniejącej lub projektowanej nieruchomości bądź jej remont, uporządkowanie, konsolidację, odnowienie, rozbudowę lub waloryzację nieruchomości, niezależnie od całkowitej kwoty kredytu”.

20 Artykuł 36 OUG nr 50/2010 przewiduje:

„W zakresie udzielonego kredytu kredytodawca może pobierać wyłącznie: prowizję za rozpatrzenie wniosku, prowizję za administrowanie kredytem lub prowizję za administrowanie kontem bieżącym, rekompensatę w przypadku przedterminowej spłaty kredytu, koszty związane z ubezpieczeniem, a w stosownych przypadkach kary oraz wspólną prowizję za usługi świadczone na żądanie konsumentów”.

21 Artykuł 95 OUG nr 50/2010 ma następujące brzmienie:

„1. W przypadku obowiązujących umów wierzyciele są zobowiązani w ciągu 90 dni od daty wejścia w życie niniejszego dekretu nadzwyczajnego do zapewnienia zgodności umowy z przepisami niniejszego dekretu nadzwyczajnego.

2. Obowiązujące umowy zostają zmienione przez dodatkowe umowy w ciągu 90 dni od daty wejścia w życie niniejszego dekretu nadzwyczajnego.

[...]”.

Ustawa nr 288/2010

22 Zgodnie z art. I akapit pierwszy pkt 39 Legea nr. 288/2010 pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 50/2010 privind contractele de credit pentru consumatori [ustawy nr 288/2010 dotyczącej zatwierdzenia nadzwyczajnego dekretu rządowego nr 50/2010 w sprawie umów o kredyt konsumencki] (*Monitorul Oficial al României*, część I, nr 888 z dnia 30 grudnia 2010 r.):

„Artykuł 95 [OUG nr 50/2010] otrzymuje następujące brzmienie:

Artykuł 95 – Przepisy niniejszego dekretu nadzwyczajnego nie znajdują zastosowania do umów obowiązujących w dniu wejścia w życie niniejszego dekretu nadzwyczajnego, z wyjątkiem przepisów art. 37a, art. 66–69 [...], art. 50–55, art. 56 ust. 2, art. 57 ust. 1 i 2 oraz art. 66–71”.

23 Artykuł II ustawy nr 288/2010 stanowi:

„1. Dodatkowe umowy zawarte i podpisane do dnia wejścia w życie niniejszej ustawy w celu zapewnienia zgodności umów z przepisami [OUG nr 50/2010] wywołują skutki zgodnie z brzmieniem umowy ustalonym przez strony.

2. Dodatkowe umowy niepodpisane przez konsumentów, uznane za milcząco zaakceptowane do dnia wejścia w życie niniejszej ustawy, wywołują skutki zgodnie z brzmieniem użytych w nich sformułowań, o ile konsument lub kredytodawca nie wskaże inaczej w terminie 60 dni od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy”.

Postępowanie główne i pytanie prejudycjalne

- 24 Kredytobiorcy zawarli z Volksbankiem dwie umowy o kredyt. Umowa pierwsza, zawarta w dniu 4 marca 2008 r. i przyznana na pokrycie bieżących wydatków osobistych, dotyczy kredytu w kwocie 8 000 EUR. Kredyt ten, który powinien być spłacony w okresie pięciu lat, został przyznany ze stałą bieżącą roczną stopą oprocentowania wynoszącą 9% i RRSO wynoszącym 20,49%.
- 25 Umowa druga, zawarta w dniu 7 marca 2008 r., dotyczy kredytu w kwocie 103 709,18 franków szwajcarskich (CHF), który to kredyt ma na celu sfinansowanie zakupu nieruchomości i został zabezpieczony ustanowieniem hipoteki na tej nieruchomości. Ponieważ kredyt ten podlega spłacie w okresie 25 lat, jego bieżąca roczna stopa oprocentowania została ustalona na 3,99%, a jego RRSO wynosi 19,55%.
- 26 Zgodnie z dotyczącym zmiennego charakteru stopy oprocentowania pkt 3 lit. d) szczególnych warunków umowy obydwu tych umów „bank zastrzega sobie prawo do zmiany wysokości bieżącej stopy oprocentowania w przypadku wystąpienia istotnych zmian na rynku finansowym i w takiej sytuacji informuje kredytobiorcę o nowej stopie oprocentowania; zmieniona w ten sposób stopa oprocentowania obowiązuje od dnia powiadomienia”.
- 27 Postanowienie zawarte w pkt 3.5 ogólnych warunków umowy o kredyt spornej w postępowaniu głównym, zatytułowane „prowizja od ryzyka”, przewiduje, że za udostępnienie kredytu kredytobiorca może być zobowiązany do zapłaty na rzecz banku prowizji od ryzyka obliczanej na podstawie pozostałej do spłacenia kwoty kredytu, która to prowizja jest płatna miesięcznie przez cały czas trwania kredytu.
- 28 Postanowienie zawarte w pkt 5 szczególnych warunków tych umów, również zatytułowane „prowizja od ryzyka”, uściśla, że prowizja ta stanowi iloczyn pozostałej do spłacenia kwoty kredytu i współczynnika 0,74% w odniesieniu do kredytu denominowanego w euro, a współczynnika 0,22% w odniesieniu do kredytu denominowanego we frankach szwajcarskich. Całkowita należna kwota tej prowizji wynosi 1 397,17 EUR w odniesieniu do kredytu denominowanego w euro, a 39 955,98 CHF w odniesieniu do kredytu denominowanego we frankach szwajcarskich.
- 29 Po dniu 22 czerwca 2010 r., kiedy weszła w życie OUG nr 50/2010, Volksbank podjął działania, by umowy o kredyt będące przedmiotem postępowania głównego zostały dostosowane do przepisów tego dekretu. Bank ten zaproponował zatem, aby w projektach umów dodatkowych do tych umów o kredyt zastąpić nazwę warunków dotyczących „prowizji od ryzyka” nazwą „prowizja za administrowanie kredytem”, której pobieranie jest wyraźnie dozwolone w art. 36 tego dekretu, nie zmieniając jednak treści tych postanowień. Kredytobiorcy zgłosili sprzeciw wobec tej propozycji i w konsekwencji odmówili podpisania tych dodatkowych umów.
- 30 Stwierdziwszy, że wszystkie postanowienia umów o kredyt będących przedmiotem postępowania głównego, do których zaliczają się postanowienia dotyczące zmiennego charakteru stopy oprocentowania i „prowizji od ryzyka”, miały nieuczciwy charakter w rozumieniu art. 4 ustawy nr 193/2000, kredytobiorcy, po zwróceniu się do krajowego organu ochrony konsumentów, który nie uwzględnił ich wniosku, wnieśli do Judecătoria Cluj-Napoca (sądu pierwszej instancji w Klużu-Napoce) o stwierdzenie nieuczciwego charakteru danych postanowień, a zatem o stwierdzenie ich nieważności.
- 31 Wyrokiem z dnia 12 grudnia 2011 r. sąd ten częściowo uwzględnił skargę kredytobiorców.

- 32 Sąd ten orzekł, że niektóre postanowienia mają nieuczciwy charakter i należy zatem uznać je za nieważne. Zdaniem tego sądu powinno to mieć miejsce w przypadku postanowienia dotyczącego zmiennego charakteru stopy oprocentowania, ponieważ, jako że pojęcie „istotnych zmian na rynku finansowym” jest zbyt ogólne, umożliwia ono bankowi zmianę stopy oprocentowania w sposób dyskrecjonalny.
- 33 Sąd ten uznał natomiast, że warunki dotyczące „prowizji od ryzyka” oraz propozycja warunku dotyczącego „prowizji za administrowanie kredytem” nie mogą być zakwalifikowane jako nieuczciwe, w szczególności z tego powodu, iż zadaniem sądu nie była ocena konkretnego ryzyka, na jakie naraża się bank, podobnie jak nie była ocena skuteczności zabezpieczeń umownych.
- 34 Tribunalul Specializat Cluj, rozpoznający odwołanie od tego orzeczenia wniesione zarówno przez kredytobiorców, jak i Volksbank, zauważa, że o ile Trybunał nie rozstrzygnął jeszcze kwestii, czy warunki umowne takie jak te dotyczące „prowizji od ryzyka” będącej przedmiotem postępowania głównego stanowią część „określenia głównego przedmiotu” lub „ceny” w rozumieniu art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13, o tyle niektóre rumuńskie sądy orzekły już, że warunki takie nie są objęte zakresem wspomnianych pojęć, wymienionych w art. 4 ust. 6 ustawy nr 193/2000, ponieważ przepis ów przejął dosłownie brzmienie art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13, skutkiem czego postanowienia te nie są wyłączone z oceny ich ewentualnego nieuczciwego charakteru.
- 35 Sądy te uznały, że owo wyłączenie nie znajduje zastosowania do takich warunków, w szczególności dlatego, że kredytodawca nie świadczy żadnej usługi stanowiącej świadczenie wzajemne, która uzasadniałaby pobieranie tej prowizji, i że ponadto warunki te nie zostały wyrażone jasnym językiem.
- 36 W tych okolicznościach Tribunalul Specializat Cluj postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującym pytaniem prejudycjalnym:

„Uwzględniając, że zgodnie z art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13 ocena nieuczciwego charakteru warunków nie dotyczy ani określenia głównego przedmiotu umowy, ani relacji ceny i wynagrodzenia do dostarczonych w zamian towarów lub usług, o ile warunki te zostały wyrażone prostym i zrozumiałym językiem, oraz biorąc pod uwagę, że zgodnie z art. 2 ust. [2] lit. a) dyrektywy 2008/48 definicja, o której mowa art. 3 lit. g) dyrektywy 2008/48, całkowitego kosztu kredytu ponoszonego przez konsumenta łącznie z prowizjami, które konsument jest zobowiązany ponieść w związku z umową o kredyt, nie znajduje zastosowania do określenia przedmiotu umowy o kredyt, który zabezpieczony jest hipoteką, czy pojęcia przedmiotu lub ceny w rozumieniu art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13 można interpretować w ten sposób, że owe pojęcia – przedmiot lub cena umowy o kredyt zabezpieczony hipoteką – obejmują również, wśród elementów stanowiących świadczenie wzajemne należne na rzecz instytucji kredytowej, [RRSO] takiej umowy o kredyt zabezpieczony hipoteką, złożon[e] w szczególności z oprocentowania, stałego bądź zmiennego, z prowizji bankowych oraz z innych kosztów zawartych i określonych w umowie o kredyt?”.

W przedmiocie pytania prejudycjalnego

W przedmiocie dopuszczalności

- 37 Volksbank podnosi, że ze względu na zawarcie ugody z kredytobiorcami spór między stronami w postępowaniu głównym został rozstrzygnięty. Ponieważ żaden spór nie jest zawisły przed sądem odsyłającym, udzielenie odpowiedzi na pytanie prejudycjalne nie jest już konieczne i Trybunał powinien stwierdzić w zastosowaniu art. 100 § 2 regulaminu postępowania, że przesłanki jego właściwości nie są już spełnione.

- 38 W tym względzie z orzecznictwa Trybunału wynika, że jeżeli stwierdzi on, iż żaden spór nie jest faktycznie zawisły przed sądem odsyłającym, skutkiem czego udzielenie odpowiedzi na pytanie prejudycjalne w żaden sposób nie może przyczynić się do rozstrzygnięcia przez ten sąd rzonego sporu, Trybunał orzeka, że postępowanie w sprawie wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym należy umorzyć (zob. podobnie w szczególności wyroki: Djabali, C-314/96, EU:C:1998:104, pkt 16, 21, 22; García Blanco, C-225/02, EU:C:2005:34, pkt 23, 29–31; postanowienie Mohammad Imran, C-155/11 PPU, EU:C:2011:387, pkt 14, 19–21).
- 39 W niniejszej sprawie należy zaznaczyć, że pismem z dnia 14 lutego 2014 r. sąd odsyłający poinformował Trybunał, iż między Volksbankiem i kredytobiorcami została zawarta ugoda.
- 40 Jednakże w tym samym piśmie sąd ten wskazał, że nie uwzględnił on tej ugody w odniesieniu do kwestii zarzucanego nieuczciwego charakteru warunków umownych dotyczących „prowizji od ryzyka” pobieranej przez Volksbank, ponieważ kwestia ta powinna być uznana za stanowiącą bezwzględną przesłankę procesową, w której przedmiocie strony nie mogą zawierać ugody, i ponieważ w konsekwencji udzielenie przez Trybunał odpowiedzi na zadane pytanie prejudycjalne nadal ma dla wspomnianego sądu zasadnicze znaczenie w celu rozstrzygnięcia sporu w postępowaniu głównym.
- 41 W tych okolicznościach nie można stwierdzić, zgodnie z zasadą przyjętą w orzecznictwie przytoczonym w pkt 38 niniejszego wyroku, że żaden spór nie jest faktycznie zawisły przed sądem odsyłającym. Przeciwnie, z informacji przedstawionych przez sąd odsyłający wyraźnie wynika, że udzielenie przez Trybunał odpowiedzi na zadane pytanie jest nadal nie tylko przydatne, ale także decydujące dla rozstrzygnięcia sporu w postępowaniu głównym.
- 42 Należy zatem oddalić zarzut niedopuszczalności podniesiony przez Volksbank i rozpatrzyć wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym.

Co do istoty

- 43 Na wstępie należy ustalić zakres przedstawionego pytania.
- 44 Zgodnie z treścią tego pytania dotyczy ono kwestii, czy pojęcia „określenia głównego przedmiotu” lub „ceny” w rozumieniu art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13 mogą być interpretowane w ten sposób, że obejmują również, wśród elementów stanowiących świadczenie wzajemne należne na rzecz instytucji kredytowej, RRSO umowy o kredyt, złożone w szczególności z oprocentowania, stałego bądź zmiennego, z prowizji bankowych oraz z innych kosztów zawartych i określonych w umowie o ten kredyt.
- 45 Brzmienie tego pytania wskazuje ponadto, że pytanie to dotyczy objęcia pojęciami „określenia głównego przedmiotu” lub „ceny” wszystkich warunków umowy o kredyt konsumencki zabezpieczony hipoteką przewidujących świadczenie wzajemne należne kredytodawcy od konsumenta i które stanowią część zdefiniowanego w art. 3 lit. g) dyrektywy 2008/48 pojęcia „całkowitego kosztu kredytu ponoszonego przez konsumenta”, a w związku z tym – RRSO.
- 46 Należy zaś stwierdzić, że z jednej strony z całości uzasadnienia postanowienia odsyłającego wynika, iż postępowanie główne, jakie jest w toku na etapie odwołania wniesionego do sądu odsyłającego, odnosi się do co najwyżej dwóch rodzajów warunków dotyczących świadczenia wzajemnego należnego kredytodawcy od konsumenta i zawartych w umowach o kredyt będących przedmiotem postępowania głównego, a mianowicie do warunków przewidujących „prowizję od ryzyka” pobieraną przez kredytodawcę i warunków umożliwiających kredytodawcy pod określonymi warunkami zmianę stopy oprocentowania. W ramach tego sporu powstaje pytanie, czy warunki takie wchodzą w zakres stosowania art. 4 ust. 6 ustawy nr 93/2000, która ma na celu transpozycję art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13 do prawa rumuńskiego.

- 47 Z drugiej strony dokładny zakres pojęć „określenia głównego przedmiotu” i „ceny” w rozumieniu art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13 nie może być wyznaczony przez pojęcie „całkowitego kosztu kredytu ponoszonego przez konsumenta” w rozumieniu art. 3 lit. g) dyrektywy 2008/48.
- 48 Pojęcie „całkowitego kosztu kredytu ponoszonego przez konsumenta” jest bowiem zdefiniowane w sposób wyjątkowo szeroki, skutkiem czego całkowita kwota wszystkich kosztów lub wszelkie opłaty obciążające konsumenta i związane z płatnościami dokonany przez konsumenta, zarówno na rzecz kredytodawcy, jak i na rzecz osób trzecich, są jasno wskazane w umowach o kredyt konsumencki, gdyż taki obowiązek o charakterze proceduralnym przyczynia się do realizacji głównego celu tej dyrektywy polegającego na przejrzystości.
- 49 Natomiast ponieważ art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13 ustanawia wyjątek od mechanizmu kontroli treści nieuczciwych warunków, przewidzianego w ramach systemu ochrony konsumentów ustanowionego w tej dyrektywie, przepis ten powinien podlegać wykładni zawężającej (wyrok Kásler i Káslerné Rábai, C-26/13, EU:C:2014:282, pkt 42).
- 50 Ponadto wyrażeniom „określenie głównego przedmiotu umowy” i „relacja ceny i wynagrodzenia do dostarczonych w zamian towarów lub usług” zawartym w art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13 należy zwykle nadawać w całej Unii Europejskiej autonomiczną i jednolitą wykładnię, dokonaną z uwzględnieniem kontekstu tego przepisu i celu danego uregulowania (zob. podobnie wyrok Kásler i Káslerné Rábai, EU:C:2014:282, pkt 37, 38).
- 51 Trybunał w swym orzecznictwie określił ponadto kryteria interpretacji wspomnianych pojęć uwzględniające dokładnie cel realizowany przez dyrektywę 93/13, a mianowicie zobowiązanie państw członkowskich do ustanowienia mechanizmu zapewniającego, że ewentualnie nieuczciwy charakter wszelkich warunków umownych, które nie były indywidualnie negocjowane, może zostać poddany kontroli w celu ochrony, jaką należy przyznać konsumentowi ze względu na to, że jest on stroną słabszą niż przedsiębiorca, zarówno pod względem możliwości negocjacyjnych, jak i ze względu na stopień poinformowania (zob. podobnie wyrok Kásler i Káslerné Rábai, EU:C:2014:282, pkt 39, 40).
- 52 Należy zatem uznać, że pytanie sądu krajowego dotyczy w istocie tego, czy art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że sformułowania „określenie głównego przedmiotu umowy” i „relacja ceny i wynagrodzenia do dostarczonych w zamian towarów lub usług” obejmują rodzaje warunków wymienionych w zawieranych między przedsiębiorcą a konsumentem umowach o kredyt, takich jak będące przedmiotem postępowania głównego, które z jednej strony umożliwiają kredytodawcy pod określonymi warunkami jednostronną zmianę stopy oprocentowania, a z drugiej strony przewidują pobieraną przez niego „prowizję od ryzyka”.
- 53 W tym względzie, jakkolwiek jedynie sąd odsyłający może wypowiedzieć się na podstawie konkretnych okoliczności danego przypadku w przedmiocie kwalifikacji tych warunków, to wciąż Trybunał pozostaje właściwy do wyłonienia z przepisów dyrektywy 93/13, w tym wypadku z art. 4 ust. 2 tego aktu, kryteriów, które sąd krajowy może lub musi zastosować przy rozpatrywaniu warunków umownych z punktu widzenia tych przepisów (wyrok Kásler i Káslerné Rábai, EU:C:2014:282, pkt 45).
- 54 Trybunał orzekł, że za warunki umowne, które objęte są zakresem pojęcia „określenia głównego przedmiotu umowy” w rozumieniu art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13, należy uważać te, które określają podstawowe świadczenia w ramach danej umowy i które z tego względu charakteryzują tę umowę. Natomiast warunki, które wykazują charakter posiłkowy względem warunków definiujących samą istotę stosunku umownego, nie mogą być objęte pojęciem „określenia głównego przedmiotu umowy”. Do sądu odsyłającego należy dokonanie oceny – w świetle charakteru, ogólnej systematyki i postanowień danej umowy kredytu, a także kontekstu prawnego i faktycznego, w jaki wpisuje się ta umowa – czy dany warunek stanowi podstawowy element świadczenia dłużnika polegającego na spłacie kwoty udostępnionej przez kredytodawcę (zob. podobnie wyrok Kásler i Káslerné Rábai, EU:C:2014:282, pkt 49–51).

- 55 Trybunał uznał także, iż z art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13 wynika, że zakres drugiej kategorii warunków, w stosunku do których nie można przeprowadzić oceny ich ewentualnie nieuczciwego charakteru, jest ograniczony, ponieważ wyłączenie to dotyczy wyłącznie relacji przewidzianej ceny lub przewidzianego wynagrodzenia do dostarczonych w zamian towarów lub usług, przy czym wyłączenie to jest uzasadnione tym, że brak jest skali czy kryterium prawnego, które mogłyby wyznaczać granice kontroli tej relacji i nią kierować (zob. podobnie wyrok Kásler i Káslerné Rábai, EU:C:2014:282, pkt 54, 55).
- 56 Warunki dotyczące świadczenia wzajemnego należnego kredytodawcy od konsumenta lub mające wpływ na faktyczną cenę, jaką powinien uiścić konsument na rzecz kredytodawcy, nie zaliczają się zatem co do zasady do tej drugiej kategorii warunków, z wyjątkiem kwestii, czy wskazana w treści umowy kwota wynagrodzenia lub ceny jest odpowiednia do usług świadczonych w zamian przez kredytodawcę.
- 57 Jeśli chodzi w szczególności o kwalifikację w świetle kryteriów przypomnianych w pkt 54–56 niniejszego wyroku warunków umownych będących przedmiotem postępowania głównego w celu stosowania art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13 i w pierwszej kolejności warunków umożliwiających kredytodawcy pod określonymi warunkami jednostronną zmianę stopy oprocentowania, szereg elementów wskazuje na to, że warunki te nie wchodzą w zakres stosowania wyłączenia przewidzianego tym przepisem.
- 58 Należy bowiem przede wszystkim przypomnieć, że Trybunał orzekł już, iż podobny warunek dotyczący zasad zmiany opłat za usługę świadczoną na rzecz konsumenta nie jest objęty zakresem art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13 (wyrok Invitel, C-472/10, EU:C:2012:242, pkt 23).
- 59 Następnie należy stwierdzić, że warunki umożliwiające kredytodawcy jednostronną zmianę stopy oprocentowania są wyraźnie wymienione w pkt 1 lit. j) załącznika do dyrektywy 93/13, który zgodnie z art. 3 ust. 3 tej dyrektywy zawiera przykładowy i niewyczerpujący wykaz warunków, które mogą być uznane za nieuczciwe. Punkt 2 lit. b) tego załącznika dokładnie określa przesłanki, zgodnie z którymi wspomniany pkt 1 lit. j) nie narusza takich warunków.
- 60 Ze względu na cel załącznika dyrektywy 93/13, polegający mianowicie na słuzeniu za „szary wykaz” warunków, które mogą być uznane za nieuczciwe, dodanie do tego załącznika warunków takich jak te umożliwiające kredytodawcy jednostronną zmianę stopy oprocentowania byłoby w znacznej części pozbawione skuteczności, gdyby ocena na podstawie art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13 ewentualnego nieuczciwego charakteru tych warunków była z góry wykluczona.
- 61 Dotyczy to także właściwego ustawodawstwa rumuńskiego, a w szczególności art. 4 ust. 4 ustawy nr 193/2000, mającego na celu transpozycję art. 3 ust. 3 dyrektywy 93/13 i załącznika, którego dotyczy ten przepis, w drodze mechanizmu polegającego na ustanowieniu „czarnego wykazu” warunków, które należy uznawać za nieuczciwe. Ponadto mechanizm taki objęty jest zakresem bardziej rygorystycznych przepisów, które państwa członkowskie mogą przyjąć lub utrzymać z poszanowaniem prawa Unii w dziedzinie regulowanej dyrektywą 93/13 w celu zapewnienia wyższego stopnia ochrony konsumenta na podstawie art. 8 tej dyrektywy.
- 62 Co więcej, przesłankę charakteru posiłkowego takich warunków może także stanowić okoliczność, że warunki te, ponieważ zawierają zasadniczo mechanizm dostosowania umożliwiający kredytodawcy zmianę warunku określającego ustalenie stopy oprocentowania, nie mogą jednak być oddzielone od tego ustalającego stopę oprocentowania warunku, który może być częścią głównego przedmiotu umowy.
- 63 Wreszcie warunki te znajdują się także poza zakresem stosowania art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13, ponieważ, z zastrzeżeniem ustalenia przez sąd odsyłający, z akt sprawy, którymi dysponuje Trybunał, wydaje się wynikać, że ich nieuczciwy charakter został przywołany ze względu nie na zarzucaną

nieadekwatność poziomu zmienionej stawki do jakiegokolwiek świadczenia wzajemnego dostarczonego w zamian za tę zmianę, ale na przesłanki i kryteria umożliwiające kredytodawcy dokonanie tej zmiany, w szczególności ze względu na powód dotyczący „wystąpienia istotnych zmian na rynku finansowym”.

- 64 Jeśli chodzi w drugiej kolejności o warunki przewidujące pobieraną przez kredytodawcę „prowizję od ryzyka”, takie jak będące przedmiotem postępowania głównego, szereg elementów pozwala stwierdzić, że warunki te nie zaliczają się do jednej z dwóch kategorii wyłączeń przewidzianych w art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13.
- 65 Na wstępie pojawia się pytanie, czy warunki takie mogą być objęte wyłączeniem przewidzianym w art. 4 ust. 2, w przypadku gdyby uznano – przy czym, jak wskazano w pkt 54 niniejszego wyroku, ustalenia tego powinien dokonać sąd odsyłający – że warunki te zaliczają się do warunków umownych określających „główny przedmiot” umowy.
- 66 Do sądu tego należy zatem dokonanie oceny, czy – uwzględniając rozważania przedstawione we wspomnianym pkt 54 – warunki te ustalają jedno z podstawowych świadczeń przewidzianych umowami będącymi przedmiotem postępowania głównego, czy też mają one raczej charakter posiłkowy względem warunków definiujących samą istotę stosunku umownego.
- 67 Dokonując takiej oceny, wspomniany sąd powinien w szczególności uwzględnić realizowany przez „prowizję od ryzyka” zasadniczy cel, polegający na zapewnieniu spłaty kredytu, co stanowi w oczywisty sposób zasadniczy obowiązek ciążący na konsumentie w zamian za udostępnienie mu kwoty kredytu.
- 68 Ponadto ze względu na przypomniane w pkt 51 niniejszego wyroku cel ochrony konsumenta, którym to celem należy kierować się przy dokonywaniu wykładni przepisów dyrektywy 93/13, sam fakt, że „prowizja od ryzyka” może być uznana za stanowiącą względnie dużą część RRSO, a zatem zyski, jakie czerpie kredytodawca z rozpatrywanych umów o kredyt, nie ma co do zasady znaczenia dla ustalenia, czy warunki umowne przewidujące tę prowizję określają „główny przedmiot” umowy.
- 69 Następnie także do sądu odsyłającego należy ustalenie kwestii, czy warunki przewidujące „prowizję od ryzyka” pobieraną przez kredytodawcę, takie jak będące przedmiotem postępowania głównego, mogą być objęte drugą kategorią wyłączeń przewidzianą w art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13. Tymczasem niektóre akta sprawy, którymi dysponuje Trybunał, wskazują raczej, że tak nie jest.
- 70 Z zastrzeżeniem weryfikacji przez ten sąd bowiem niektóre ze wspomnianych akt wskazują, że przedmiot postępowania głównego nie dotyczy relacji kwoty tej prowizji do jakiejkolwiek usługi świadczonej przez kredytodawcę, ponieważ podniesiono, iż kredytodawca nie świadczy żadnej faktycznej usługi, która może stanowić świadczenie wzajemne za tę prowizję, skutkiem czego kwestia relacji tej prowizji w ogóle nie powstaje (zob. analogicznie wyrok Kásler i Káslerné Rábai, EU:C:2014:282, pkt 58).
- 71 Natomiast akta sprawy, którymi dysponuje Trybunał, wskazują, że postępowanie główne dotyczy kwestii powodów uzasadniających rozpatrywane warunki, a w szczególności tego, czy w zakresie, w jakim wiążą się one dla konsumenta z zapłatą prowizji dużej wysokości, która to prowizja ma na celu zapewnienie spłaty kredytu, podczas gdy wskazano, że ryzyko to zostało już zabezpieczone hipoteką i że w zamian za tę prowizję bank nie świadczy rzeczywistej usługi konsumentowi wyłącznie w jego interesie, warunki te powinny zostać uznane za nieuczciwe w rozumieniu art. 3 dyrektywy 93/13.
- 72 Wreszcie należy uznać, że gdyby sąd odsyłający przy uwzględnieniu wskazówek udzielonych przez Trybunał w odpowiedzi na pytanie doszedł do wniosku, iż rozpatrywane warunki są jednak częścią określenia głównego przedmiotu umowy lub że są faktycznie kwestionowane w świetle relacji ceny lub wynagrodzenia, nie zmienia to faktu, iż warunki te powinny w każdym wypadku zostać poddane ocenie

ich ewentualnie nieuczciwego charakteru, jeśli okazałyby się, co także wymaga potwierdzenia przez sąd krajowy, że nie zostały one sformułowane jednoznacznie i w sposób zrozumiały (zob. podobnie wyrok Kásler i Káslerné Rábai, EU:C:2014:282, pkt 61).

- 73 W tym względzie należy przypomnieć, że wymóg przejrzystości warunków umownych wprowadzony w art. 4 ust. 2 i w art. 5 dyrektywy 93/13, które to przepisy mają ponadto taki sam zakres, nie może być zostać zawężony do ich zrozumiałości pod względem formalnym i gramatycznym (zob. podobnie wyrok Kásler i Káslerné Rábai, EU:C:2014:282, pkt 69, 71).
- 74 W szczególności z art. 3 i 5 dyrektywy 93/13, a także z pkt 1 lit. j) i l) oraz z pkt 2 lit. b) i d) załącznika do tej dyrektywy wynika, że do celów przestrzegania wymogu przejrzystości zasadnicze znaczenie zyskuje kwestia, czy umowa o kredyt wskazuje w sposób przejrzysty powody i specyfikę mechanizmu zmiany stopy procentowej i związek między tym warunkiem a innymi warunkami dotyczącymi wynagrodzenia kredytodawcy, tak by poinformowany konsument mógł przewidzieć, w oparciu o jednoznaczne i zrozumiałe kryteria, wpływające dla niego z tego faktu konsekwencje ekonomiczne (zob. podobnie wyrok Kásler i Káslerné Rábai, EU:C:2014:282, pkt 73).
- 75 Kwestia ta powinna być rozpatrzona przez sąd odsyłający w świetle całokształtu istotnych okoliczności faktycznych, do których zaliczają się formy zachęty stosowane przez kredytodawcę w procesie negocjacji umowy i dostarczone na tym etapie informacje, i z uwzględnieniem poziomu uwagi, jakiego można oczekiwać od właściwie poinformowanego oraz dostatecznie uważnego i rozsądnego przeciętnego konsumenta (zob. podobnie wyrok Kásler i Káslerné Rábai, EU:C:2014:282, pkt 74).
- 76 Jeśli chodzi zaś o warunki umowne rozpatrywane w postępowaniu głównym i w pierwszej kolejności o warunki umożliwiające kredytodawcy jednostronną zmianę stopy oprocentowania, należy zastanowić się nad przewidywalnością dla konsumenta podwyższenia tych stóp, które to podwyższenie może być dokonane przez kredytodawcę na podstawie na pierwszy rzut oka mało przejrzystego kryterium, dotyczącego „wystąpienia istotnych zmian na rynku finansowym”, mimo że sformułowanie to jest samo w sobie jednoznaczne i zrozumiałe pod względem gramatycznym.
- 77 W drugiej kolejności w odniesieniu do warunków przewidujących „prowizję od ryzyka” powstaje pytanie, czy dana umowa o kredyt wskazuje w sposób przejrzysty powody uzasadniające wynagrodzenie odpowiadające tej prowizji, jako że kwestionowana jest okoliczność, iż kredytodawca jest zobowiązany do rzeczywistego świadczenia wzajemnego w celu uzyskania wspomnianej prowizji, oprócz okoliczności ponoszenia ryzyka niespłacenia kredytu, w odniesieniu do którego to ryzyka wskazano, że jest już ono zabezpieczone hipoteką. Brak w rozpatrywanych w postępowaniu głównym umowach przejrzystości informacji powodów uzasadniających te warunki znajduje ponadto potwierdzenie w przypomnianej w pkt 29 niniejszego wyroku okoliczności, iż w niniejszej sprawie kredytodawca zaproponował kredytobiorcom zastąpienie nazwy wspomnianych warunków nazwą „prowizja za administrowanie kredytem”, nie zmieniając jednak treści tych warunków.
- 78 W świetle całości powyższych rozważań na przedstawione pytanie należy odpowiedzieć, iż art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że w okolicznościach takich jak będące przedmiotem postępowania głównego wyrażenia „określenie głównego przedmiotu umowy” i „relacja ceny i wynagrodzenia do dostarczonych w zamian towarów lub usług” nie obejmują co do zasady wymienionych w zawieranych między przedsiębiorcą a konsumentem umowach o kredyt rodzajów warunków, takich jak będące przedmiotem postępowania głównego, które z jednej strony umożliwiają kredytodawcy, pod określonymi warunkami, jednostronną zmianę stopy oprocentowania, a z drugiej strony przewidują pobieraną przez niego „prowizję od ryzyka”. Do sądu odsyłającego należy jednak ustalenie tego zakwalifikowania wspomnianych warunków umownych w świetle charakteru, ogólnej systematyki i postanowień rozpatrywanych umów, a także kontekstu prawnego i faktycznego, w jaki wpisują się te umowy.

W przedmiocie kosztów

- ⁷⁹ Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (dziewiąta izba) orzeka, co następuje:

Artykuł 4 ust. 2 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich należy interpretować w ten sposób, że w okolicznościach takich jak będące przedmiotem postępowania głównego wyrażenia „określenie głównego przedmiotu umowy” i „relacja ceny i wynagrodzenia do dostarczonych w zamian towarów lub usług” nie obejmują co do zasady wymienionych w zawieranych między przedsiębiorcą a konsumentem umowach o kredyt rodzajów warunków, takich jak będące przedmiotem postępowania głównego, które z jednej strony umożliwiają kredytodawcy, pod określonymi warunkami, jednostronną zmianę stopy oprocentowania, a z drugiej strony przewidują pobieraną przez niego „prowizję od ryzyka”. Do sądu odsyłającego należy jednak ustalenie tego zakwalifikowania wspomnianych warunków umownych w świetle charakteru, ogólnej systematyki i postanowień rozpatrywanych umów, a także kontekstu prawnego i faktycznego, w jaki wpisują się te umowy.

Podpisy